

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

11. studenoga 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 2000/78/EZ – Jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja – Članak 2. stavci 1. i 2. točka (a) – Članak 6. stavak 1. – Diskriminacija na temelju dobi – Nacionalni propis prema kojemu se razdoblja obrazovanja i rada ostvarena prije navršениh 18 godina života mogu uzeti u obzir radi određivanja plaće pod uvjetom produljenja rokova za napredovanje – Opravdanje – Prikkladnost za postizanje zadanog cilja – Mogućnost osporavanja produljenja rokova za napredovanje“

U predmetu C-530/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Verwaltungsgerichtshof (Austrija), odlukom od 16. rujna 2013., koju je Sud zaprimio 8. listopada 2013., u postupku

Leopold Schmitzer

protiv

Bundesministerin für Inneres,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, K. Lenaerts, potpredsjednik, A. Tizzano, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Vajda, S. Rodin i K. Jürimäe, predsjednici vijeća, A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, A. Arabadjiev (izvjestitelj), M. Safjan i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za austrijsku vladu, C. Pesendorfer, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, B.-R. Killmann i D. Martin, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) te članka 2., članka 6. stavka 1. i članka 16. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru postupka koji Leopold Schmitzer vodi protiv Bundesministerin für Inneres (savezne ministrice za unutarnje poslove) u vezi s dopustivošću sustava plaća u javnoj službi koji je radi prestanka diskriminacije na temelju dobi usvojio austrijski zakonodavac.

Pravni okvir

Direktiva 2000/78

- 3 U skladu s člankom 1. Direktive 2000/78 „[s]vrha [te d]irektive je utvrditi opći okvir za borbu protiv diskriminacije na temelju vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja u vezi sa zapošljavanjem i obavljanjem zanimanja, kako bi se u državama članicama ostvarila primjena načela jednakog postupanja“.

- 4 Članak 2. te direktive navodi:

„1. Za potrebe ove Direktive ‚načelo jednakog postupanja‘ znači nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju bilo kojeg od razloga iz članka 1.

2. Za potrebe stavka 1.:

- (a) smatra se da se radi o izravnoj diskriminaciji u slučaju kada se prema jednoj osobi postupa lošije nego prema drugoj osobi ili je došlo do takvog postupanja ili je moglo doći do takvog postupanja u sličnim situacijama, zbog bilo kojeg od razloga iz članka 1.;

[...]“

- 5 Prema članku 3. stavku 1. točki (c) navedene direktive, ona se primjenjuje na sve osobe, bilo u javnom ili privatnom sektoru, uključujući javna tijela, u odnosu na, među ostalim, zapošljavanje i uvjete rada, uključujući plaće.

- 6 Članak 6. Direktive 2000/78 glasi kako slijedi:

„1. Neovisno o članku 2. stavku 2., države članice mogu predvidjeti da se različito postupanje na temelju dobi neće smatrati diskriminacijom, ako su, u kontekstu nacionalnog prava, te razlike objektivno i razumno opravdane legitimnim ciljem, uključujući legitimnu politiku zapošljavanja, tržište rada i strukovno obrazovanje te ako su načini ostvarivanja tog cilja primjereni i nužni.

Takvo različito postupanje može, između ostalog, uključivati:

- a) postavljanje posebnih uvjeta za pristup zapošljavanju i strukovnom osposobljavanju, za zapošljavanje i obavljanje zanimanja, uključujući uvjete u pogledu otkaza i naknada za rad, za mlade osobe, starije radnike i osobe koje su dužne skrbiti o drugima, radi poticanja njihove strukovne integracije ili osiguranja njihove zaštite;

b) određivanje minimalnih uvjeta u pogledu dobi, radnog iskustva ili godina provedenih u službi za pristup zapošljavanju ili određenim prednostima vezanim uz zaposlenje;

[...]“

7 Članak 9. te direktive pod naslovom „Pravna zaštita“ u stavku 1. određuje:

„Države članice osiguravaju da su svim osobama koje smatraju da im je učinjena nepravda, zbog toga što nije bilo primijenjeno načelo jednakog postupanja, čak i kad je odnos u kojem je navodno došlo do diskriminacije prestao, dostupni sudski i/ili upravni postupci te, ako se smatraju primjerenima, postupci mirenja, radi provođenja obveza iz ove Direktive.“

8 Članak 16. Direktive 2000/78 pod naslovom „Usklađenost“ glasi:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi se:

[...]

b) proglasile ništavim ili izmijenile sve odredbe koje su protivne načelu jednakog postupanja, u individualnim ili kolektivnim ugovorima [...]“

Austrijsko pravo

Sustav iz razdoblja prije Zakona o izmjenama

9 U verziji koja je bila na snazi do retroaktivne izmjene Saveznim zakonom od 30. kolovoza 2010. o izmjeni Zakona o položaju službenika iz 1979., Zakona o plaćama iz 1956., Zakona o ugovornom osoblju iz 1948. i Zakona o službi sudaca i državnog odvjetništva (BGBl. I, 82/2010), a koja se primjenjivala od 1. siječnja 2004. do 30. kolovoza 2010. (u daljnjem tekstu: Zakon o izmjenama), članak 8. Zakona o plaćama iz 1956. (Gehaltsgesetz 1956, BGBl. 54/1956, u daljnjem tekstu: GehG) propisivao je opće pravilo o napredovanju svake dvije godine.

10 U verziji koja je bila na snazi 31. prosinca 2003., članak 12. stavak 1. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o deregulaciji i javnoj službi iz 2002. (Deregulierungsgesetz-Öffentlicher Dienst 2002, BGBl. I, 119/2002), propisivao je:

„Referentni datum za napredovanje utvrđuje se tako da se, uz isključenje razdobljâ prije navršene 18. godine života i uzimajući u obzir ograničavajuće odredbe stavaka 4. do 8., danu primanja u službu dodaju:

1. razdoblja navedena u stavku 2., u cijelosti;

2. ostala razdoblja

a) koja ispunjavaju zahtjeve iz stavka 3. ili 3.a, u cijelosti

b) koja ne ispunjavaju zahtjeve iz stavka 3. ili 3.a, u polovici trajanja, ali ukupno ne više od tri godine.“

Zakon o izmjenama

11 Zakon o izmjenama imao je za cilj uskladiti savezna pravila za računanje razdobljâ prije ulaska u službu s Direktivom 2000/78 prema tumačenju Suda u presudi Hütter (C-88/08, EU:C:2009:381), u kojoj je Sud utvrdio da nacionalni propis koji je radi izbjegavanja nepovoljnijeg tretiranja općeg obrazovanja u odnosu na strukovno obrazovanje i radi promicanja uključivanja mladih pripravnika na tržište rada isključivao uračunavanje razdoblja zaposlenja ostvarenih prije navršene 18. godine života za potrebe određivanja stupnja u koji se postavljaju članovi ugovornog osoblja u javnoj službi države članice nije u skladu s člancima 1., 2. i 6. Direktive 2000/78.

12 Taj zakon odnosio se posebno na izmjenu članka 8. i 12. GehG-a s retroaktivnim učinkom od 1. siječnja 2004.

13 Članak 8. GehG-a pod naslovom „Napredovanje“, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, u stavku 1. glasi:

„Za napredovanje mjerodavan je referentni datum. Osim ako nije drukčije propisano ovim člankom, razdoblje potrebno za napredovanje u drugi stupanj svake kategorije radnog mjesta iznosi pet godina, a inače iznosi dvije godine.“

14 Članak 12. GehG-a pod naslovom „Referentni datum za napredovanje“, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, propisuje:

„(1) Referentni datum za napredovanje utvrđuje se tako da se razdoblja nakon 30. lipnja u godini u kojoj je nakon upisa u prvi razred škole završeno ili je trebalo završiti devet razreda škole, uzimajući u obzir ograničavajuće odredbe stavaka 4. do 8., dodaju danu primanja u službu:

1. razdoblja navedena u stavku 2. u cijelosti;
2. ostala razdoblja
 - a) koja ispunjavaju zahtjeve iz stavka 3. ili 3.a u cijelosti;
 - b) koja ne ispunjavaju zahtjeve iz stavka 3. ili 3.a
 - aa) do tri godine u cijelosti i
 - bb) do dodatne tri godine u polovici trajanja.

[...]

(3) Razdoblja prema stavku 1. točki 2. u kojima je službenik obavljao djelatnost ili pohađao studij mogu se u javnom interesu uzeti u obzir u cijelosti samo ako djelatnost ili studij imaju posebno značenje za njegovu službu. [...]

[...]“

15 Članak 113. stavci 10. do 12. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, propisuje:

„(10) Do ponovnog utvrđivanja referentnog datuma za napredovanje i položaja na ljestvici platnih razreda na temelju članka 8. i 12. [GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama] može doći samo na zahtjev i samo u slučajevima u kojima se položaj na ljestvici platnih razreda određuje prema referentnom datumu za napredovanje. Zahtjev su ovlaštteni podnijeti i primatelji periodičnih naknada prema Zakonu o mirovinama iz 1965.“

(11) U odnosu na osobe koje ne podnesu uredan zahtjev prema stavcima 10. i 12. ili osobe u odnosu na koje prema stavku 10. ne mora doći do ponovnog utvrđivanja referentnog datuma za napredovanje,

1. treba i dalje primjenjivati članak 8. i članak 12. stavak 1. u verziji koja je bila na snazi 31. prosinca 2003. [...]

[...]

(12) Zahtjevi u skladu sa stavkom 10. podnose se na obrascu koji će se utvrditi uredbom Saveznoga kancelara. Osobama ovlaštenima za podnošenje zahtjeva koje su prije proglašenja [Zakona o izmjenama] zatražile ponovno utvrđivanje referentnog datuma za napredovanje ili položaja na ljestvici platnih razreda, a na temelju razdoblja prije ulaska u službu koja su ostvarile prije navršenih 18. godina života, ili naknadnu isplatu razlike u primanjima na toj osnovi naložit će se ponovno podnošenje zahtjeva na navedenom obrascu [...]"

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 16 L. Schmitzer je službenik u Bundesministerium für Inneres (Saveznom ministarstvu unutarnjih poslova). Dana 22. siječnja 2013. podnio je zahtjev za izmjenu referentnog datuma za napredovanje kako bi se uzelo u obzir razdoblja obrazovanja i rada u smislu mjerodavnog nacionalnog zakonodavstva koja je ostvario prije 18. godine života. Dok prema stanju propisa na dan primitka u službu ta razdoblja nije bilo moguće uzeti u obzir, to je sada prema članku 113. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, dopušteno.
- 17 U skladu sa zahtjevom L. Schmitzera, Bundesministerin für Inneres utvrdila je 1. srpnja 1975. kao novi referentni datum za napredovanje odlukom od 28. siječnja 2013. U obrazloženju te odluke stoji da način izračuna plaće L. Schmitzera podliježe također članku 8. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, prema kojem je napredovanje u drugi stupanj uvjetovano ostvarenjem pet godina službe u prvom stupnju.
- 18 L. Schmitzer podnio je 26. veljače 2013. zahtjev za ponovno utvrđivanje položaja na ljestvici platnih razreda na temelju članka 8. GehG-a, u verziji prije Zakona o izmjenama, kako bi ostvario automatsko napredovanje svake dvije godine od navedenog referentnog datuma za napredovanje.
- 19 Bundesministerin für Inneres odbila je taj zahtjev odlukom od 4. travnja 2013.
- 20 L. Schmitzer podnio je protiv te odluke tužbu Verwaltungsgerichtshofu (Upravni sud). Taj sud se pita može li izmjena zakona koja uvodi nov način nediskriminirajućeg određivanja referentnog datuma koji treba uzeti u obzir za napredovanje službenika istodobno propisati produljenje razdoblja koja treba ostvariti za promjenu stupnja u klasifikaciji radnih mjesta. Navedeni sud dvoji oko sukladnosti takvog produljenja s pravom Unije isključivo u odnosu na službenike koji traže ponovno utvrđivanje referentnog datuma koji se uzima u obzir za napredovanje po stupnjevima klasifikacije i određivanje platnog razreda, bez uzimanja u obzir onih koji ne podnesu takav zahtjev i onih za koje promjena tog datuma nije relevantna.
- 21 U tim je okolnostima Verwaltungsgerichtshof odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Je li riječ o (izravnom) različitom postupanju na temelju dobi u smislu članka 21. stavka 1. Povelje odnosno članka 2. stavaka 1. i 2. Direktive [2000/78] – prije svega ne dovodeći u pitanje članak 52. [Povelje] ni članak 6. [te d]irektive – ako prilikom uvođenja nediskriminirajućeg sustava napredovanja u platnim razredima za nove službenike dosadašnji službenik, koji je (zbog isključenja mogućnosti uračunavanja razdoblja ostvarenih prije navršene 18. godine života za

potrebe napredovanja) prema dosadašnjem pravnom uređenju bio diskriminiran, postavljanjem zahtjeva doduše može odabrati prelazak u novi sustav i tako ostvariti referentni datum za napredovanje izračunat na nediskriminirajući način, ali odobrenje takvog zahtjeva prema nacionalnom pravu ima za učinak da se na temelju sporijeg napredovanja propisanog u novom sustavu njegov položaj na ljestvici platnih razreda (a time posljedično i plaća koju mu treba isplatiti) unatoč povoljnijem referentnom datumu za napredovanje ne poboljša u omjeru u kojemu bi postigao isti položaj na ljestvici platnih razreda kao dosadašnji službenik koji je prema dosadašnjem pravnom uređenju imao koristi od diskriminacije (koji slična razdoblja doduše nije ostvario prije, nego nakon 18. godine života i već su mu prema dosadašnjem pravnom uređenju uračunata) i koji nema nikakvog povoda za odabir prelaska u novi sustav?

2. U slučaju potvrdnog odgovora i nedostatka opravdanja u smislu članka 52. stavka 1. Povelje odnosno članka 6. Direktive 2000/78 (u tom smislu vidjeti posebno treće pitanje), može li se službenik pozivati na izravni učinak članka 21. Povelje odnosno članka 2. [te d]irektive u postupku utvrđivanja položaja na ljestvici platnih razreda iako je već prije toga postavljanjem odgovarajućeg zahtjeva dobio povoljniji referentni datum za napredovanje u novom sustavu?
3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, je li razlikovanje vezano za položaj na ljestvici platnih razreda, koje je i dalje zadržano prilikom uvođenja nediskriminirajućeg sustava između s jedne strane dosadašnjih službenika u povoljnijem položaju koji nisu odabrali prelazak u novi sustav i s druge strane dosadašnjih službenika koji su unatoč odabiru prelaska u taj sustav i dalje u nepovoljnijem položaju, opravdano u smislu članka 52. stavka 1. Povelje i članka 6. [navedene d]irektive kao prolazna pojava zbog načela ekonomičnosti postupka i očuvanja stečenih prava odnosno zaštite legitimnih očekivanja, iako
 - a) nacionalni zakonodavac prilikom uređivanja sustava napredovanja nije obvezan tražiti suglasnost socijalnih partnera te se mora kretati samo u okviru ustavnih granica zaštite legitimnih očekivanja, koja ne iziskuje potpuno očuvanje stečenih prava u smislu potpunog zadržavanja cjelokupnog dosadašnjeg sustava za dosadašnje službenike u povoljnijem položaju koji nisu odabrali novi sustav;
 - b) bi nacionalni zakonodavac u tom kontekstu bio slobodan ostvariti jednakost među dosadašnjim službenicima uračunavanjem razdobljâ čak i prije 18. godine života uz zadržavanje dosadašnjih pravila o napredovanju u pogledu dosad diskriminiranih dosadašnjih službenika;
 - c) bi s time povezani dodatni trošak obrade zbog očekivano velikog broja zahtjeva bio doduše znatan, ali ti troškovi ni približno ne dostižu ukupan iznos primanja koja su službenici u nepovoljnijem položaju izgubili i koja će i u budućnosti gubiti u usporedbi sa službenicima u povoljnijem položaju;
 - d) će prijelazno razdoblje u kojem se nastavlja različito postupanje među dosadašnjim službenicima trajati više desetljeća te će još dugo (zbog općeg „prestanka primanja u službu“ novih službenika u javnopravni službenički odnos) negativno utjecati na veliku većinu svih službenika;
 - e) je navedeni sustav uveden s retroaktivnim učinkom, što je na štetu službenika zahvatilo u pravno uređenje povoljnije za službenika, koje je s obzirom na jaču pravnu snagu prava Unije svakako trebalo ostvariti između 1. siječnja 2004. i 30. kolovoza 2010. i čiju primjenu je službenik u svojem slučaju zatražio već prije proglašenja Zakona o izmjenama?

4. U slučaju niječnog odgovora na prvo i drugo pitanje ili u slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje:
- a) Je li kod zakonskog uređenja koje za razdoblja rada na početku karijere propisuje dulje razdoblje za napredovanje pa stoga otežava napredovanje u sljedeći platni razred riječ o neizravnom različitom postupanju na temelju dobi?
 - b) U slučaju potvrdnog odgovora, je li navedeno uređenje prikladno i nužno s obzirom na ograničeno radno iskustvo na početku karijere?
5. U slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje:
- a) Je li kod zakonskog uređenja koje „ostala razdoblja“ uračunava do tri godine u cijelosti i do sljedeće tri godine u polovici trajanja, čak i kada nisu služila ni školskoj izobrazbi ni prikupljanju radnog iskustva, riječ o diskriminaciji na temelju dobi?
 - b) U slučaju potvrdnog odgovora, je li ta diskriminacija opravdana kako bi se izbjeglo pogoršanje položaja na ljestvici platnih razreda u pogledu onih službenika (što očito uključuje i nove službenike) koji prije 18. godine života nisu ostvarili odgovarajuća razdoblja koja bi se mogla uračunati, premda se mogućnost uračunavanja odnosi i na ostala razdoblja nakon navršene 18. godine života?
6. U slučaju potvrdnog odgovora na četvrto pitanje pod (a) i niječnog odgovora na četvrto pitanje pod (b) te istodobno potvrdnog odgovora na treće pitanje ili u slučaju potvrdnog odgovora na peto pitanje pod (a) i niječnog odgovora na peto pitanje pod (b):

Imaju li onda postojeća diskriminirajuća obilježja novog uređenja za posljedicu to da različito postupanje prema dosadašnjim službenicima više nije opravdano kao prolazna pojava?“

O prethodnim pitanjima

Uvodna očitovanja

- 22 Prethodnim pitanjima sud koji je uputio zahtjev traži od Suda tumačenje načela nediskriminacije na temelju dobi, zaštićeno člankom 21. Povelje i konkretizirano u Direktivi 2000/78.
- 23 Kako proizlazi iz sudske prakse Suda, prilikom usvajanja mjera što ulaze u područje primjene Direktive 2000/78, koja u području zapošljavanja i obavljanja zanimanja konkretizira načelo nediskriminacije na temelju dobi, države članice moraju djelovati uz poštovanje te direktive (vidjeti u tom smislu presudu Prigge i dr., C-447/09, EU:C:2011:573, t. 48. i Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt, C-132/11, EU:C:2012:329, t. 22.).
- 24 U tim okolnostima, pitanja postavljena u okviru predmeta poput onog u glavnom postupku, između pojedinca i nacionalne uprave, valja razmotriti isključivo s obzirom na Direktivu 2000/78.

Prvo i treće pitanje

- 25 Prvim i trećim pitanjem, koja je prikladno zajedno razmotriti, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. stavke 1. i 2. točku (a) i članak 6. stavak 1. Direktive 2000/78 tumačiti tako da se protiv nacionalnom uređenju koje radi prestanka diskriminacije na temelju dobi uzima u obzir razdobljâ

obrazovanja i rada prije 18. godine života, ali je istodobno u pogledu službenika koji su bili žrtve te diskriminacije produljilo razdoblje potrebno za napredovanje u drugi stupanj svake kategorije radnog mjesta i platnog razreda.

- 26 Kao prvo, valja ispitati sadrži li razmatrano nacionalno uređenje različito postupanje u smislu članka 2. stavka 1. Direktive 2000/78. S tim u svezi, treba podsjetiti da, u skladu s tom odredbom, „načelo jednakog postupanja“ znači nepostojanje bilo kakve izravne ili neizravne diskriminacije na temelju bilo kojeg od razloga iz članka 1. te direktive. Članak 2. stavak 2. točka (a) iste direktive pobliže određuje da se za potrebe stavka 1. smatra da izravna diskriminacija postoji u slučaju kada se prema jednoj osobi postupa lošije nego prema drugoj osobi u sličnim situacijama, zbog bilo kojeg od razloga iz članka 1. navedene direktive.
- 27 U glavnom postupku, relevantne kategorije osoba za tu usporedbu jesu, s jedne strane, službenici koji su radno iskustvo, premda samo djelomično, stekli prije 18. godine života (u daljnjem tekstu: službenici u nepovoljnijem položaju prema ranijem uređenju) i, s druge strane, službenici koji su iskustvo iste vrste i sličnog trajanja ostvarili nakon 18. godine života (službenici u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju).
- 28 Suprotno navodima austrijske vlade, okolnost da su određeni službenici odlučili da neće tražiti primjenu članka 12. stavka 1. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, pa se stoga na njih i dalje primjenjuje uređenje iz vremena prije tog zakona, ne može utjecati na relevantnost tih kategorija za potrebe navedene usporedbe.
- 29 Što se tiče postojanja različitog postupanja prema dvjema kategorijama službenika, iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je nakon presude Hütter (EU:C:2009:381) austrijski zakonodavac donošenjem Zakona o izmjenama izmijenio tekst članka 12. stavka 1. GehG-a i uveo sustav plaća i napredovanja prema kojemu je radi određivanja referentnog datuma za napredovanje moguće uzeti u obzir cjelokupno iskustvo radnikâ, bez obzira na to je li ono ostvareno prije ili nakon 18. godine života. Kako je sud koji je uputio zahtjev istaknuo, taj referentni datum otad se određuje bez diskriminacije na temelju dobi.
- 30 Međutim, treba ispitati nastavlja li Zakon o izmjenama primjenjivati različito postupanje prema dvjema dotičnim kategorijama službenika.
- 31 U tom pogledu treba istaknuti da službenici u nepovoljnijem položaju prema ranijem uređenju koji na temelju članka 113. stavka 10. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, zahtijevaju uračunavanje razdoblja ostvarenih do svojeg 18. rođendana podliježu članku 8. stavku 1. GehG-a, kako je izmijenjen navedenim zakonom, prema kojem je za napredovanje iz prvog u drugi stupanj propisano razdoblje od pet godina, dok je ranije uređenje u tom zakonu propisivalo napredovanje nakon isteka roka od dvije godine.
- 32 Nasuprot tomu, u skladu s člankom 113. stavkom 11. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, referentni datum koji treba uzeti u obzir za napredovanje službenikâ u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju ponovno se računa samo nakon podnošenja zahtjeva koji, kako ističe sud koji je uputio prethodna pitanja, ti službenici nemaju nikakvog razloga podnijeti. Na njih se stoga neće primijeniti produljenje razdoblja potrebnog za napredovanje iz prvog u drugi stupanj za dodatne tri godine, za razliku od službenika u nepovoljnijem položaju prema ranijem uređenju koji su podnijeli takav zahtjev.
- 33 Slijedom toga, usvajanjem članka 8. stavka 1. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, austrijski zakonodavac uveo je odredbu koja nastavlja primjenjivati različito postupanje u odnosu na službenike u nepovoljnijem položaju prema ranijem uređenju i službenike u povoljnijem položaju prema tom uređenju u pogledu njihovih platnih razreda i odgovarajuće plaće.

- 34 Na taj način nacionalno uređenje o kojemu je riječ u glavnom postupku ne samo da neutralizira prednost koja proizlazi iz uračunavanja razdoblja obrazovanja i rada prije 18. godine života, nego također negativno djeluje na službenike u nepovoljnijem položaju prema ranijem uređenju jer se produljenje rokova za napredovanje može primijeniti samo na njih. Zato nepovoljni učinci uređenja iz vremena prije donošenja Zakona o izmjenama u odnosu na te službenike nisu u cijelosti prestali.
- 35 Ukoliko se produljenje razdoblja potrebnoga za napredovanje iz prvog u drugi stupanj za dodatne tri godine primjenjuje samo na službenike koji su ostvarili razdoblja prije navršene 18. godine života, utoliko valja zaključiti da nacionalno uređenje o kojemu je riječ u glavnom postupku sadrži različito postupanje koje se izravno temelji na dobi u smislu članka 2. stavka 2. točke (a) Direktive 2000/78.
- 36 Kao drugo, valja ispitati je li to različito postupanje opravdano.
- 37 Naime, članak 6. stavak 1. prvi podstavak Direktive 2000/78 pobliže određuje da države članice mogu predvidjeti da se različito postupanje na temelju dobi neće smatrati diskriminacijom ako su, u kontekstu nacionalnog prava, te razlike objektivno i razumno opravdane legitimnim ciljem, uključujući legitimnu politiku zapošljavanja, tržište rada i strukovno obrazovanje te ako su načini ostvarivanja tog cilja primjereni i nužni.
- 38 Sud je dosljedno zauzeo stav da države članice imaju široku marginu procjene, ne samo u izboru određenog cilja među ostalim u području socijalne politike i zapošljavanja, već također u definiranju mjera kojima se taj cilj može ostvariti (presuda Specht i dr., C-501/12 do C-506/12, C-540/12 i C-541/12, EU:C:2014:2005, t. 46. i navedena sudska praksa).
- 39 Prema shvaćanju suda koji je uputio zahtjev, uređenje o kojemu je riječ u glavnom postupku ponajprije ima za cilj ostvariti nediskriminirajući sustav plaća i napredovanja. U okviru Zakona o izmjenama, pravila koja izmjenu referentnih datuma uvjetuju podnošenjem zahtjeva od strane zainteresiranih osoba i pravila o produljenju rokova za napredovanje imaju za cilj ekonomičnost postupka, poštovanje stečenih prava i zaštitu legitimnih očekivanja.
- 40 Austrijska vlada usto naglašava da se pri donošenju Zakona o izmjenama vodilo računa i o proračunskim pitanjima.
- 41 Što se tiče cilja proračunske ravnoteže nacionalnog uređenja o kojemu je riječ u glavnom postupku, valja podsjetiti da pravo Unije ne sprječava države članice da vode računa o proračunskim pitanjima usporedno s političkim, socijalnim i demografskim pitanjima, pod uvjetom da pritom posebno poštuju opće načelo zabrane diskriminacije na temelju dobi. U tom pogledu, iako proračunska pitanja mogu biti osnova za odabire u socijalnoj politici države članice i utjecati na narav ili opseg mjera koje ta država želi usvojiti, takva pitanja ne mogu biti sama po sebi legitiman cilj u smislu članka 6. stavka 1. Direktive 2000/78 (presuda Fuchs i Köhler, C-159/10 i C-160/10, EU:C:2011:508, t. 73. i 74.). Isto vrijedi u odnosu na upravna pitanja koja spominje sud koji je uputio zahtjev.
- 42 Što se tiče poštovanja stečenih prava i zaštite legitimnih očekivanja službenika u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju u pogledu njihovih plaća, treba istaknuti da su to legitimni ciljevi politike zapošljavanja i tržišta rada koji tijekom prijelaznog razdoblja mogu opravdati zadržavanje ranijih plaća, a slijedom toga i zadržavanje sustava koji diskriminira na temelju dobi (vidjeti u tom smislu presudu Hennigs i Mai, C-297/10 i C-298/10, EU:C:2011:560, t. 90. i 92.).
- 43 U konkretnom slučaju, budući da članak 113. stavak 11. GehG-a, kako je izmijenjen Zakonom o izmjenama, propisuje da se u odnosu na osobe koje ne podnesu zahtjev za izmjenu svojeg referentnog datuma za napredovanje ili osobe kojima se taj datum ne treba ponovno računati članci 8. i 12. GehG-a nastavljaju primjenjivati u verziji koja je bila na snazi 31. prosinca 2003., te odredbe omogućuju

postizanje ciljeva očuvanja stečenih prava i legitimnih očekivanja službenika koji su u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju, a u vezi s održavanjem razine njihovih plaća. Naime, na njih se neće primijeniti retroaktivno produljenje roka za napredovanje.

- 44 Međutim, ti ciljevi ne mogu opravdati mjeru koja, iako samo u odnosu na određene osobe, trajno zadržava različito postupanje na temelju dobi koje reforma diskriminirajućeg sustava, u okvir koje ulazi i ta mjera, ima za cilj ukloniti. Takva mjera, premda može osigurati zaštitu stečenih prava i legitimnih očekivanja u odnosu na službenike koji su u povoljnijem položaju prema ranijem uređenju, nije prikladna za uspostavljanje nediskriminirajućeg sustava za službenike koji su u nepovoljnijem položaju prema navedenom ranijem uređenju.
- 45 Na temelju svih prethodnih razmatranja na prvo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 2. stavke 1. i 2. točku (a) i članak 6. stavak 1. Direktive 2000/78 treba tumačiti na način da se protivne nacionalnom uređenju koje radi prestanka diskriminacije na temelju dobi uzima u obzir razdobljâ obrazovanja i rada prije 18. godine života, ali je istodobno u pogledu službenika koji su bili žrtve te diskriminacije produljilo razdoblje potrebno za napredovanje u drugi stupanj svake kategorije radnog mjesta i platnog razreda.

Drugo pitanje

- 46 Drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita mora li službenik koji je bio žrtva diskriminacije na temelju dobi, do koje je došlo zbog načina utvrđivanja referentnog datuma koji se uzima u obzir za računanje napredovanja, biti u mogućnosti osloniti se na članak 2. Direktive 2000/78 kako bi se protivio diskriminirajućim učincima produljenja rokova za napredovanje, iako je na svoj zahtjev ishodio promjenu tog datuma.
- 47 Taj sud, naime, ima na umu to da se mogućnost protivljenja diskriminirajućim učincima produljenja rokova za napredovanje može uskratiti službeniku koji je prema ranijem uređenju bio u nepovoljnijem položaju zato što ta nova diskriminacija proizlazi isključivo iz okolnosti da je potonji tražio i ishodio promjenu referentnog datuma, a službenici koji su nakon 18. godine života ostvarili razdoblja koja se mogu uzeti u obzir odlučili su da neće podnijeti zahtjev u tom smislu pa se stoga na njih ne primjenjuje produljenje rokova za napredovanje.
- 48 Valja podsjetiti na sudsku praksu Suda prema kojoj je pravo na jednako postupanje, koje proizlazi iz načela nediskriminacije prema dobi u smislu članka 2. Direktive 2000/78, pravo na koje se pojedinci mogu pozivati protiv tijela javne vlasti (vidjeti u tom smislu presudu Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, t. 56. i navedenu sudsku praksu).
- 49 U tom pogledu članak 9. Direktive 2000/78 određuje da države članice osiguravaju da sve osobe koje smatraju da su povrijeđene diskriminacijom mogu tražiti pravnu zaštitu svojih prava. Članak 16. te direktive propisuje obvezu država članica da poduzimaju potrebne mjere kako bi se proglasile odnosno kako bi se mogle proglasiti ništavim ili kako bi se izmijenile sve odredbe koje su protivne načelu jednakog postupanja, u individualnim ili kolektivnim ugovorima.
- 50 Međutim, kad se službenik u nepovoljnijem položaju ne bi mogao protiviti diskriminirajućim učincima produljenja rokova za napredovanje na temelju činjenice da je zatražio i ishodio promjenu referentnog datuma koji se uzima u obzir za njegovo napredovanje, dok su službenici koji su prema ranijem uređenju u povoljnijem položaju odlučili da neće podnijeti zahtjev u tom smislu, on ne bi bio u mogućnosti ostvariti poštovanje svih prava koja proizlaze iz načela jednakog postupanja zajamčenog Direktivom 2000/78, što bi bilo protivno člancima 9. i 16. te direktive.

- 51 Slijedom toga i s obzirom na odgovor na prvo i treće pitanje, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članke 9. i 16. Direktive 2000/78 treba tumačiti na način da službenik koji je bio žrtva diskriminacije na temelju dobi, do koje je došlo zbog načina utvrđivanja referentnog datuma koji se uzima u obzir za njegovo napredovanje, mora biti u mogućnosti osloniti se na članak 2. te direktive kako bi se usprotivio diskriminirajućim učincima produljenja rokova za napredovanje, iako je na svoj zahtjev ishodio promjenu tog datuma.

Četvrto, peto i šesto pitanje

- 52 Četvrto, peto i šesto pitanje podredna su pitanja postavljena za slučaj niječnog odgovora na prvo i drugo pitanje ili potvrdnog odgovora na treće pitanje.
- 53 S obzirom na odgovor na prvo, drugo i treće pitanje, nije potrebno odgovoriti na četvrto, peto i šesto pitanje.

Troškovi

- 54 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. **Članak 2. stavke 1. i 2. točku (a) i članak 6. stavak 1. Direktive Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja treba tumačiti tako da se protive nacionalnom uređenju koje radi prestanka diskriminacije na temelju dobi uzima u obzir razdobljâ obrazovanja i rada prije 18. godine života, ali je istodobno u pogledu službenika koji su bili žrtve te diskriminacije produljilo razdoblje potrebno za napredovanje u drugi stupanj svake kategorije radnog mjesta i platnog razreda.**
2. **Članke 9. i 16. Direktive 2000/78 treba tumačiti tako da službenik koji je bio žrtva diskriminacije na temelju dobi, do koje je došlo zbog načina utvrđivanja referentnog datuma koji se uzima u obzir za izračun napredovanja, mora biti u mogućnosti osloniti se na članak 2. te direktive kako bi se usprotivio diskriminirajućim učincima produljenja rokova za napredovanje, iako je na svoj zahtjev ishodio promjenu tog datuma.**

Potpisi